

6.8.2021

Sámi balgosat rs | Säämi palgâseh rs |
Sää'm palggâz rō | Saamelaispaliskunnat ry
sami.balgosat@gmail.com

Oikeusministeriö
oikeusministerio@om.fi

Asia: Lausuntopyyntö saamelaiskäräjälain muutosta valmistelleen toimikunnan mietinnöstä

Viite: Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/5875/2019

Johdanto

Saamelaispaliskunnat ry on vuonna 2018 perustettu yhdistys, johon saamelaisten kotiseutualueen¹ 13 paliskunnasta kuuluvat seuraavat 11 paliskuntaa; Hammastunturi, Kaldoaivi, Käsivarsi, Muddusjärvi, Muotkatunturi, Näkkälä, Näätämo, Paatsjoki, Paistunturi, Sallivaara ja Vätsäri.

Poronhoito on merkittävä, ikiaikainen elinkeino, jolla on pitkät perinteet poronhoitoalueella. Perustuslain 17.3 §:n mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Vakiintuneen tulkinnan mukaisesti kulttuurina pidetään myös saamelaisten perinteisiä elinkeinoja, mukaan lukien poronhoito. Poronhoito on saamelaisille merkittävä kulttuurinen elinkeino, jonka kautta saamen kieltä, saamelaista kulttuuria sekä perinteistä tietoa siirretään sukupolvelta toiselle. Poronhoito perustuu luonnonlaitumiin ja laidunkiertoon. Laidunkiertojärjestelmä pohjautuu porojen luontaiseen käyttäytymiseen ja poronhoitajien kulttuurisiin tapoihin. Saamelaispaliskunnat ry:n jäsenpaliskunnissa harjoitetaan saamelaista perinteistä poronhoitoa, joka on muotoutunut kullekin alueelle tyypilliseksi niin luonnon olosuhteiden mutta myös eri saamen kieliryhmien kulttuurien ja historioiden johdosta.

Poronhoitolain (848/1990) 2 §:n mukaan saamelaisten kotiseutualueen paliskunnat sijoittuvat erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulle alueelle, jolla olevaa maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle. Poronhoitolain 53 pykälän mukaan suunnitelluissa valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä valtion viranomaisten on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa.

Edellä mainittu huomioiden Saamelaispaliskunnat ry muistuttaa, että saamelaisten kotiseutualueen paliskunnat osakkaineen ovat poronhoidon osalta oikeudenomistajia ja oikeudenhaltijoita sekä omilla alueillaan toimivia itsenäisiä yksiköitä. Paliskunnat ovat saamelaisen poronhoidon ja elinkeinon ensisijaisia edustajia.

Saamelaispaliskunnat ry:n kannanotto ja esitykset

¹ Laki saamelaiskäräjistä 974/1995, 4 §

9 § Yhteistoiminta- ja neuvotteluelvoite, 9 a § Saamelaisten oikeuksien huomioiminen viranomaisten ja muiden julkisia hallintotehtäviä hoitavien toiminnassa sekä 9 b § Menettely yhteistoiminnassa ja neuvotteluissa

Saamelaispaliskunnat ry katsoo, että 9, 9 a ja 9 b pykälät luovat kokonaisuuden, joka edistää nykytilaa huomattavasti. Saamelaispaliskunnat ry kuitenkin katsoo, että em. pykälien suhde poronhoitolain 2 ja 53 §:iin sekä saamelaisten kotiseutualueen paliskuntiin saamelaisen poronhoidon ensisijaisina edustajina on epäselvä. Tämän vuoksi yhdistys esittää, että poronhoitoa koskevat neuvottelut käytäisiin kolmikantaneuvotteluina viranomaisen, Saamelaiskäräjien ja saamelaisten kotiseutualueen paliskuntien kesken.

Saamelaispaliskunnat ry esittää, että 9 § 1 mom. 5 kohtaan lisätään sanat ”luonnonmonimuotoisuutta ja” seuraavasti:

5) luonnonmonimuotoisuutta ja ilmastonmuutosta käsitteleviä toimia

Saamelaispaliskunnat ry esittää, että 9 a § 2 momenttia käsittelevien säännöskohtaisten perustelujen vähäistä suurempaa haittaa koskevaan osioon lisätään käytännön esimerkkejä kuten huomattavan haitan kohdalla on esitetty näiden kahden eri haitan määritelmän vertailemiseksi. (HE-luonnoksen s. 67 / viimeinen kappale) Lisäksi huomattavan haitan kohdalle tulisi lisätä käytännön lisäesimerkiksi porojen talvilaitumilla tapahtuneet laajat metsänhakuut. (HE-luonnoksen s. 68 / ensimmäinen kappale)

9 b §:n osalta Saamelaispaliskunnat ry katsoo myönteiseksi asiaksi, että menettelyt neuvotteluissa on tuotu lain tasolle näkyviin. Yhdistys esittää, että 9 a §:n 2 momentin asioissa pöytäkirjaan tulee erityisen tarkasti kirjata neuvottelujen lopputuloksena viranomaisen tai muita julkisia tehtäviä hoitavan tahon perusteltu kanta päätöksen johtavine punnintoineen, mikäli viranomainen tai muita julkisia tehtäviä hoitava taho ei neuvotteluista huolimatta pääse yhteisymmärrykseen Saamelaiskäräjien kanssa.

Saamelaispaliskunnat ry:n jäsenpaliskuntien puolesta 6.8.2021

Tiina Sanila-Aikio
puheenjohtaja

Tiedoksi Paliskuntain yhdistys
Saamelaiskäräjät